

*Aantal scabiësinfecties
verviervoudigd in tien jaar*

GROTE TOENAME MELDINGEN KLACHTEN NA BEHANDELING VAN SCABIËS

Door een flinke stijging van scabiësinfecties ontvangt Bijwerkingencentrum Lareb meer meldingen van bijwerkingen bij permitrine. Huidreacties komen het vaakst voor. In de meldingen valt op dat de klachten ook in het gezicht optreden, de plek waar juist niet wordt gesmeerd.

*Aantal uitgiftes
permitrine en
ivermectine
verdrievoudigde
eind 2021*

Auteurs **Linda de Graaf, Gabriëlla von Kreijfelt** en **Lisa Spanu**

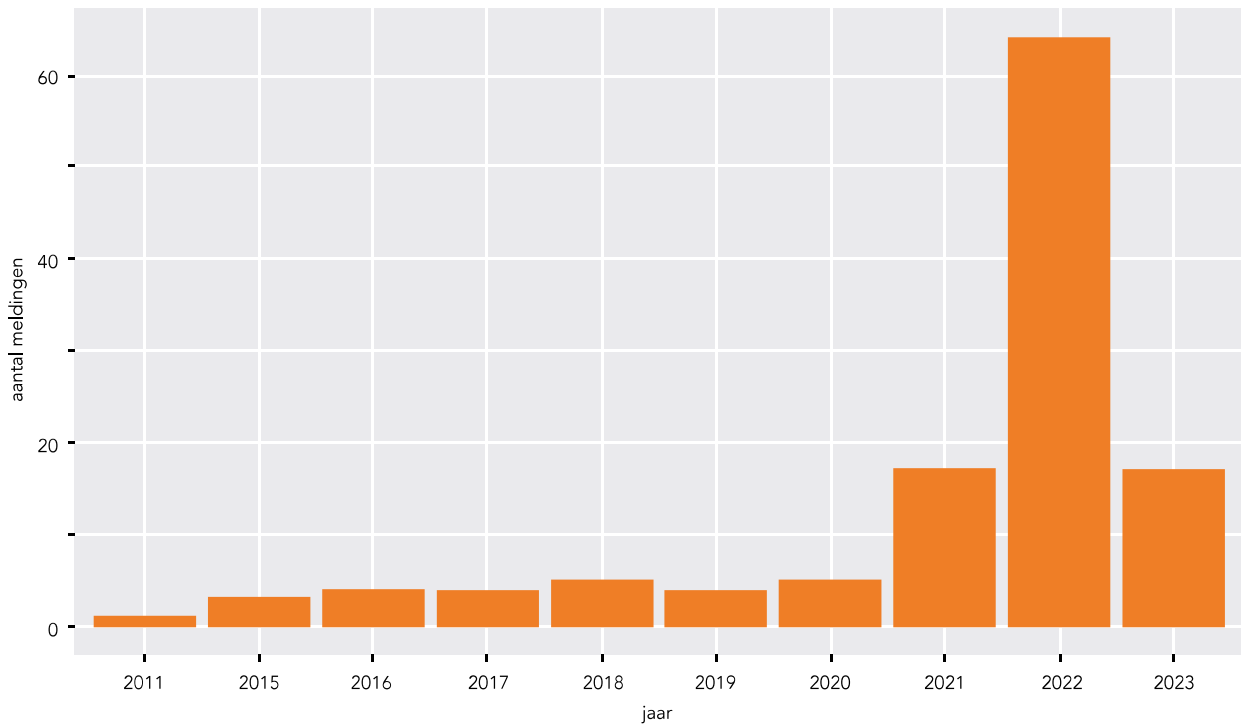
Scabiës is een huidaandoening die wordt veroorzaakt door de schurftmijt *Sarcoptes scabiei*. Scabiës is vervelend en besmettelijk, maar niet gevaarlijk. Tussen 2011 en 2021 verviervoudigde het aantal mensen dat te maken kreeg met scabiës. Ook in 2022 en 2023 zet het aantal scabiësgevallen door. Vooral de 20- tot 24-jarigen raken besmet [1,2].

De verstrekking van geneesmiddelen tegen scabiës steeg nog sterker. In Nederland zijn drie middelen verkrijgbaar: permitrine 5%-gel of -crème, benzylbenzoesmeersel 25% en ivermectine-tabletten. Het aantal uitgiftes van permitrine en ivermectine verdrievoudigde in de laatste maanden van 2021 [1]. Permetrine doodt zowel de scabiësmijt als de eitjes, benzylbenzoesmeersel alleen de mijten.

Volgens de NHG-Behandelrichtlijn *Scabiës* gaat de eerst keus uit naar lokale

HUIDKLACHTEN BEHOREN TOT DE MEEST VOORKOMENDE BIJWERKINGEN VAN TOPICAAL TOEGEPAST PERMETRINE, NA EEN SCABIËSINFECTIE.

Aantal meldingen van bijwerkingen bij gebruik van permethrine in de periode van 2011 tot en met februari 2023.

behandeling vanwege de kleinere kans op systemische bijwerkingen [3]. De landelijke Coördinatie Infectieziektebestrijding heeft haar richtlijn echter vorig jaar aangepast en geeft aan dat ook oraal ivermectine eerste keuze is. De keuze wordt gemaakt onder meer op basis van de voorkeuren van de patiënt, de verwachte *compliance* met het aanbrengen, leeftijd, zwangerschap en borstvoeding en eerder falen op een van de behandelopties [4]. Benzylbenzozaat heeft voornamelijk bij zwangerschap nog een toepassing als tweedekesmiddel na permethrine [4,5].

Bijwerkingencentrum Lareb ziet sinds eind 2021 ook een grote toename in meldingen van bijwerkingen bij scabiësmiddelen (zie figuur). Veel meldingen betroffen klachten die te verwachten zijn bij de behandeling, waaronder lichte huidreacties zoals uitslag, jeuk, tintelingen of een brandend gevoel.

Huidreacties bij permethrine

Permethrine is een synthetisch pyrethroïd. Het werd in Europa ook toegepast als gewasbeschermingsmiddel, maar dit is in 2000 verboden. Permethrine werkt op de membranen van de neuronen van insecten. Het verstoort de ionenstroom van de natriumkanalen die membraanpolarisatie regelen [6].

Huidklachten behoren tot de meest voorkomende bijwerkingen van topicaal toegepast permethrine. Volgens de productinformatie krijgt 1% tot 10% van de gebruikers hier last van. De klachten kunnen zich uiten als jeuk en huiduitslag in de vorm van erytheem, urticaria of een droge huid. Ook huidparesthesieën komen regelmatig voor, bijvoorbeeld een stekend, branderig of tintelend gevoel. Huidklachten kunnen ook het gevolg zijn van de aandoening zelf. De klachten worden dan veroorzaakt door een allergische reactie op de gedode mijten in de huid [7].

PERMETRINE DOODT ZOWEL DE SCABIËSMIJT ALS DE EITJES, BENZYL-BENZOZAAT ALLEEN DE MIJTEN

Ook bij Lareb zijn de meest gemelde bijwerkingen bij permethrine huidklachten. Vooral jeuk, huiduitslag en paresthesieën worden gemeld. De paresthesieën kunnen een direct gevolg zijn van het aanbrengen van permethrine. Dit werd al gezien bij blootstelling bij het gebruik als pesticide. De paresthesieën worden veroorzaakt door het effect van pyrethroïden op de natriumkanalen in de zenuwcellen.

Dit veroorzaakt vertraging van de opening en sluiting, hetgeen resulteert in vertraagde en verlengde opening van de natriumkanalen [6].

Gekke tintelingen

Bij Lareb is paresthesie 48 keer gemeld. De richtlijn *Scabiës* van de Landelijke Coördinatie Infectieziektebestrijding (LCI) geeft aan dat dit kort na aanbrengen al optreedt [4]. Onderzoeken bij het gebruik van permethrine als pesticide laten een latentietijd zien van een half tot drie uur na blootstelling [6]. De latentietijden in de meldingen bij Lareb variëren van direct na aanbrengen tot 3-4 dagen. Vaak treden de klachten echter na enkele uren op. In de meldingen verdween de paresthesie meestal binnen twee dagen.

BIJ PERMETRINE WORDEN VOORAL JEUK, HUIDUITSLAG EN PARESTHESIEËN GEMELD

Opvallend is dat een derde van de melders benoemt dat de klachten ook of alleen in het gezicht voorkomen, juist daar waar permethrine niet wordt aangebracht. Drie melders geven bovendien aan dat de klachten vooral te merken zijn in de buitenlucht. In deze meldingen worden de klachten bijvoorbeeld beschreven als "tintelingen in het gezicht, vooral toen ik door de regen fietste", "gekke tintelingen in het gezicht, vooral buiten", "pijn, branderig gevoel gezicht, niet gesmeerd!", "tintelend gevoel op het gezicht, enige plek waar niet gesmeerd is", "tintelingen in wangen, vooral buiten als frisse lucht er langs komt". Bovendien komt scabiës bijna nooit in het gezicht voor en ging het in enkele meldingen om profylactisch gebruik bij een besmette huisgenoot. Het is dus niet zeker dat deze personen ook daadwerkelijk scabiës hadden.

De systemische opname van permethrine is bij topicale toepassing minder dan 2%. Vanwege de lage absorptie zijn systemische bijwerkingen niet te verwachten. Bij Lareb zijn naast huidbijwerkingen alleen misselijkheid (zevenmaal) en benauwdheid (driemaal) drie keer of vaker gemeld. In de literatuur zijn ook voornamelijk bijwerkingen op de huid beschreven. Een *case report* beschrijft dystonie van de nek, mogelijk vanwege de lichte affiniteit van permethrine voor natriumkanalen in menselijke zenuwcellen [8].

Weinig zeep gebruiken

Na behandeling met permethrine worden de jeuk en de plekjes langzaam minder. De jeuk, die eerst nog kan verergeren, verdwijnt meestal na twee weken, de huidplekken na twee tot zes weken. Twaalf uur na insmeren met per-

trine en na hygiënische maatregelen is iemand niet meer besmettelijk. Adviseer de patiënt niet te warm te douchen en weinig zeep te gebruiken om verergering van jeuk te vermijden.

Om postscabiës-eczeem te voorkomen is het van belang om bij aanhoudende jeuk de huid vet te houden met een indifferente crème. De jeuk kan ook worden bestreden met antihistaminica of mentholpoeder. Verwijs de patiënt naar de huisarts als de jeuk twee weken na de behandeling weer erger wordt, als de jeuk na vier weken nog niet over is of als iemand na de behandeling nieuwe plekken op de huid krijgt [4,9,10]. ■

Linda de Graaf (apotheker), Gabriëlla von Kreijfelt (apotheker) en Lisa Spanu (applicatiespecialist) zijn allen werkzaam bij Bijwerkingencentrum Lareb.

Zie voor de literatuurreferenties: pw.nl.

MIJT GRAAFT GANGETJES IN DE HUID

Scabiës (schurft) wordt veroorzaakt door de *Sarcoptes scabiei*, een met het blote oog nauwelijks waarneembaar insect. De volwassen vrouwtjes graven gangetjes in de huid, waar zij hun eitjes leggen. De voorkeursplekken zijn tussen de vingers, in de buigzijde van de polsen, de oksels, de taille, de voeten en de enkels.

Bij kleine kinderen zitten de mijten ook vaak op het hoofd. Zij moeten daarom juist ook op het hoofd worden ingesmeerd. De schurftmijten lopen over bij langdurig direct huid-huidcontact of bij intensief gebruik van elkaars kleding, handdoeken of beddengoed. Iemand is besmettelijk vanaf één tot twee weken na besmetting, ook als hij zelf nog geen verschijnselen heeft [4,9].

DE VOLWASSEN VROUWTJES VAN DE *SARCOPTES SCABIEI* GRAVEN GANGETJES IN DE HUID, WAAR ZIJ HUN EITJES LEGGEN.